

Пилип'юк О. М.

*студентка кафедри обліку та аудиту
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Забезпечення збалансованого розвитку всіх підсистем суспільства, гармонізації інтересів різноманітних верств населення, створення міцного економічного підґрунтя для інтеграції України у світову економічну систему в значній мірі залежить від ефективної контрольної функції податків. Саме через податкове адміністрування і проявляється контрольна функція податків.

Питання адміністрування податків у методологічному плані доволі складне, що підтверджується відповідною дискусією у науковій літературі. Зокрема, дані проблеми розглядались в працях В. Мельника, В. Онищенко, О.А.Шевчука та інших [1- 3].

Механізм податкового адміністрування складається з:

- податкового планування та прогнозування;
- обліку платників податків, податкового контролю;
- податкового консультування.

Вважаємо за доцільне дослідити такий елемента системи податкового адміністрування як податковий контроль.

Податковий контроль як елемент управління податковою системою є об'єктивно необхідним, адже він спрямований на підтримку нормального функціонування фіскальної системи держави через виявлення відхилень (порушень податкового законодавства), виправлення цих відхилень

(стягнення заборгованості), попередження негативних явищ у майбутньому (зокрема, через систему санкцій). Висока ефективність податкового контролю є однією з ключових умов підтримки високої ефективності усєї системи податкового адміністрування.

Згідно з п. 61.1 ст. 61 Податкового Кодексу України, податковий контроль – це система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових і касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [4, ст.61].

Податковий контроль є самостійним напрямком державного фінансового контролю. Він має свої , завдання, об'єкти, суб'єкти та інструментарій здійснення.

Окрім того існують різні методи податкового контролю, до яких відносяться наступні контрольні процедури:

- формальна, логічна та арифметична перевірка документів;
- юридична оцінка господарських операцій, що відображені в документах;
- зустрічна перевірка;
- економічний аналіз (для документального податкового контролю);
- отримання пояснень;
- огляд приміщень, і територій, що використовуються для отримання доходу (прибутки);
- інвентаризація.

Однією з функцій органів податкового контролю є облік платників податків та аналіз обсягу податкових надходжень. В умовах посткризового розвитку в Україні, який супроводжується значними деструктивними тенденціями у бюджетній сфері, викликаними негативними фінансовими

результатами більшості платників, особливої актуальності набуває проблема формування ефективних механізмів так званого «розумного» податкового контролю. Такі механізми мають передбачати постійний моніторинг процесів оподаткування на основі сучасних інформаційних технологій, своєчасне реагування на виявлені відхилення, вжиття результативних й ефективних адміністративних дій та ухвалення рішень, спрямованих на забезпечення належних за обсягом і своєчасних за строком податкових доходів за рахунок усіх визначених законодавством джерел. Кількісний аналіз показників платників податку, що обліковуються органами податкового контролю, та їх динаміку зображено у табл. 1.

Таблиця 1. Кількість платників податків та рівень сплати податків, 2008–2013 роки *

Показник/рік	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Зареєстровано платників, в органах ДПС України, тис. од.	4048,4	4031,5	4072,1	2048,8	3854,6	3659,2
% до поперед. року	105,0	99,6	101,0	99,4	95,2	94,9
Сплачують податки, тис. од.	3918	3015,9	3569	3468	3084,3	2987,4
% до попереднього року	113,6	76,9	118,4	97,2	88,9	96,9
Питома вага платників, які сплачують податки до зареєстрованих, %	96,8	74,8	87,6	85,7	80,0	81,6

*складено на основі даних Державної фіскальної служби України

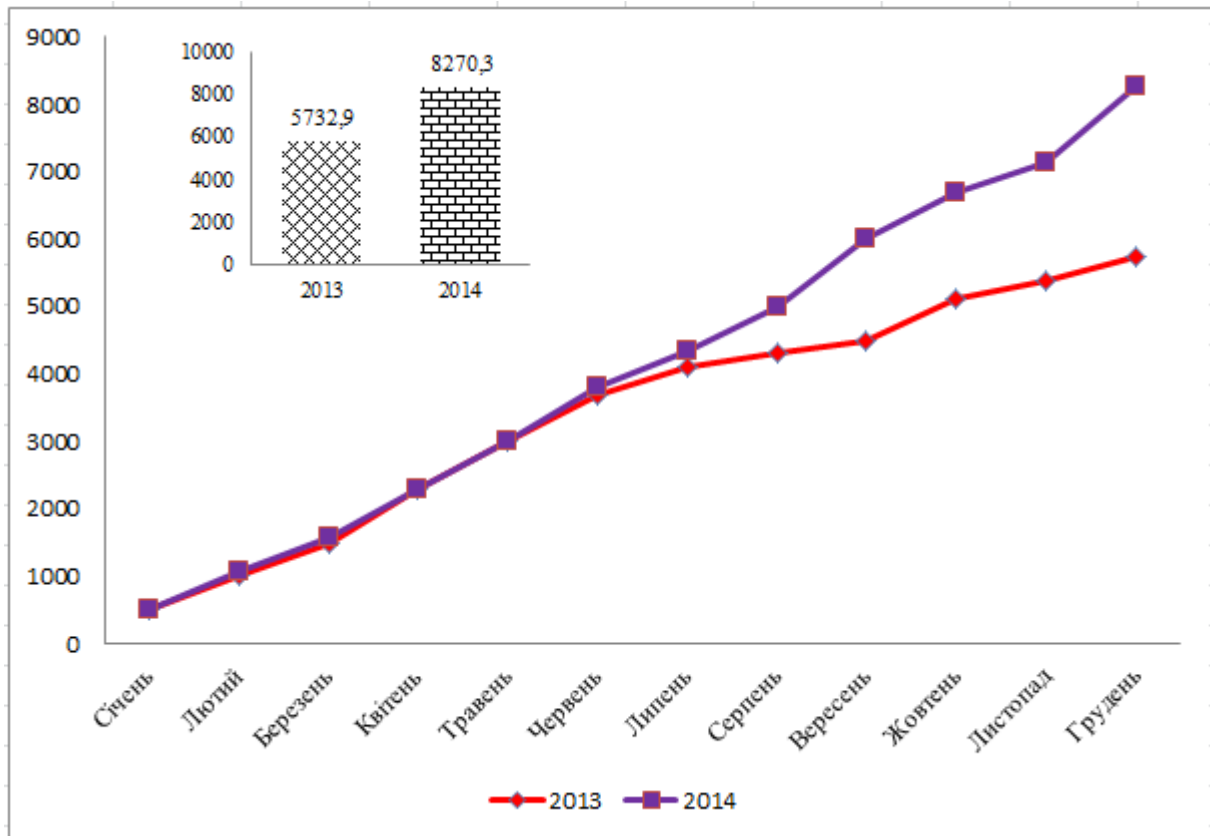
Отже як бачимо, то значна частина платників податків є зареєстрованими, проте фактично податки у необхідному обсязі не сплачують, що і свідчить про необхідність оптимізації податкового контролю.

За 2014 рік надходження, забезпечені підрозділами погашення заборгованостей органів державної фіскальної служби, до зведеного бюджету склали 8,3 млрд. грн., що на 44,3% або на 2,6 млрд.грн. більше, ніж у 2013 році (рис. 1).

Зростання вимог до організації податкового контролю та підвищення його ефективності зумовлено, на нашу думку, такими причинами:

- уникнення податків та ухилення від їх сплати податків. В першу чергу це пов'язано із трактуванням законів які є недосконало сформованими, в результаті цього відбуваються ухилення від сплати.

- збільшення невчасного виконання податкових зобов'язань перед державою [5,с.143].

Рис. 1. Динаміка надходжень, як погашення заборгованостей органами ДФС, до бюджету за 2013 – 2014 роки [6]

Таким чином, податковий контроль є самостійним напрямком державного фінансово-економічного контролю, який має чітко визначену мету, предмет, завдання, об'єкт, суб'єкт і реалізується шляхом ведення обліку платників податків, інформаційно-аналітичного забезпечення, перевірок та експертиз. Основним призначенням податкового контролю є контроль за дотриманням норм податкового законодавства щодо сплати податків. Дослідження механізму здійснення й особливостей податкового адміністрування в умовах посткризового розвитку в Україні має

ґрунтуватися на теоретико-методологічній платформі інституційної економіки.

Література

1. 3. Мельник В.М. До питання засад формування теоретичних засад адміністрування податків / В.М. Мельник // Фінанси України : журнал. – 2008. – № 9. – С. 3-9.

2. 4. Онищенко В. Податкове адміністрування / В. Онищенко // Економіка: проблеми теорії та практики. – Д. : Вид-во ДНУ, 2001. – С. 3-9.

3. Шевчук О.А. Податковий контроль: сутнісно-змістовні характеристики / О.А. Шевчук // Економіка и управление. – 2011. – № 4. – С. 90–96.

4. Податковий кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 2 груд. 2010 р. № 2755-VI : текст із змін. станом на 1 січ. 2015 р. / М-во юстиції України. – Спеціальний випуск тижневика «Дебет-Кредит» №4/2015 від 26.01.2015 – 290 с.

5. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: у 3т. / Т.1: Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації / [за ред. чл.-кор. НАН України А.І. Даниленка]. - К.: Фенікс, 2008. - 468с.

6. Динаміка податкового боргу / Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/dinamika-podatkovogo-borg>